

Redaktionelt forord

Den danske aktivistiske udenrigspolitik har i mange år været militariseret. Der er bred opbakning i Folketinget og befolkningen til, at Danmark skal deltage i og bidrage til ikke bare begrænsede, humanitære aktioner, men også i omfattende, langvarige og bekostelige aktioner rundt omkring i verden, såsom krigene i Kosovo, Irak, Afghanistan og Libyen. Det er aktioner, der koster danske menneskeliv og medfører meget betydelige lidelser for de mange tilskadekomne og deres pårørende. Danmark er blevet en krigsførende nation, og den politiske elite og befolkningen støtter op omkring denne udvikling. Der er ikke noget, der peger i retning af, at denne kurs i udenrigspolitikken ændres i en overskuelig fremtid.

Med den formelle tilbagetrækning fra Afghanistan er det nu på sin plads at spørge, hvorfor de danske soldater blev sendt i krig i landet, hvad disse soldater egentlig lavede i landet, hvorvidt Danmark fik realiseret sine udenrigspolitiske målsætninger med krigsindsatsen i Afghanistan, og om der i forlængelse af tilbagetrækningen finder erfaringsopsamling sted. Det er disse spørgsmål, der er omdrejningspunktet for dette temanummer af Økonomi & Politik.

Mikkel Vedby Rasmussen, der har redigeret dette temanummer, advarer i sin introduktion mod at gøre den militære indsats i Afghanistan til et abstrakt gode. Vi skal som krigsførende nation huske på, hvad det vil sige at

være i krig, at der bliver affyret mange millioner styks maskingeværrammunion, at mennesker dør, og at krige sætter deres langvarige spor. Det er disse elementer, der skal trækkes frem i en konstruktiv læringsproces, og det er den praktiske virkelighed, de politiske visioner skal holdes op mod.

En del af denne praktiske virkelighed understreges af *Anders Henriksen*, når han undersøger det folkeretlige grundlag for at tilbageholde krigsfanger i Afghanistan. Det er magtpåliggende for den danske regering, at krig føres i overensstemmelse med de gældende internationale regler. Reglerne støder imidlertid ofte imod den praktiske virkelighed i en krig, der præges af alt andet end regelretted. For at få krigens realitet til at mødes med Danmarks folkeretlige forpligtelser kunne man få den mistanke, at den danske regering og forsvaret føler sig tvunget til at iværksætte alle mulige former for kreative tiltag.

Også *Kristian Søby Kristensen* arbejder med krig i praksis. Han kalder det et paradoks, at Danmark altid sørger hen mod et tæt militært samarbejde med briterne ude i felten. På den ene side er der i den danske aktivistiske udenrigspolitik indbygget den forståelse, at Danmark fra krig til krig selv træffer sine valg. På den anden side er der gået så meget automatisme i det militære samarbejdet med briterne, at man ikke længere med rimelighed kan tale om et reflekteret og begrundet tilvalg. Ud

fra en læringsbetragtning er der altid grund til at forholde sig kritisk til afgørende strategiske og taktiske beslutninger, der træffes på grundlag af en grundfæstet vaneforestilling. Han spørger på den baggrund, om vi ikke kan gøre det lidt bedre næste gang?

Lennie Fredskov Hansen er, med sin militære erfaring fra krigen i Afghanistan, knap så pessimistisk angående spørgsmålet om, hvorvidt det danske forsvar har lært noget af krigsindsatsen. Indsatsen i Afghanistan har sat sine tydelige spor hele vejen rundt – i doktrin såvel som i organisation. I praksis kan man se det på den fundamentalt ændrede tilgang, som hæren har til komplekse militære operationer, hvor der skal tages mange aktører i ed – internationale såvel som nationale, civile såvel som militære. Materiellet, der tages i anvendelse, er ændret, måden at indkøbe materiel på er ændret, og uddannelsen af soldater og officerer er en anden i dag end før Afghanistan. Én af årsagerne til, at en så gennemgående læringsproces har kunnet finde sted, begrundes netop i det tætte samarbejde med briterne.

Spørgsmålet, der vedrører samarbejdet mellem militære og civile aktører i en afghansk kontekst, tages også op af *Henrik Ø. Breitenbach*. Med erfaringerne fra Irak in mente og ikke mindst efter at have iagttaget andre landes erfaringer på området bliver begrebet samtænkning et hovedtema i danske internationale militære operationer fra 2004 og fremefter, ikke mindst efter at det stadsfæstes i forsvarsforliget, der dækker perioden

2005-9. Samtænkning af militære og civile indsatser med henblik på at sikre stabilitet finder sted ude i felten såvel som hjemme i København. Begrebet har sat sig tydelige institutionelle spor, der vidner om en udvikling fra samordning og koordination hen imod fuld institutionel integration. Samtænkning er dog ikke uproblematisk i hverken praksis eller teori.

Kristian Knus Larsen diskuterer i den afsluttende artikel, hvordan krigens formål, berettigelse og resultater gradvist udvikles i et krigsforløb. De målsætninger, der oprindeligt blev etableret ved krigens begyndelse, ændres til nye mål, efterhånden som krigens praktiske virkelighed bliver tydelig for alle. På et tidspunkt i krigsforløbet bliver det naturligt at spørge sig selv, hvor lang tid krigen mon vil vare? Svaret på dette spørgsmål, og afgørelsen om at trække tropperne hjem, tager igen form af en konstruktionsproces, hvor der udvikles et rationalt for, at det netop nu er det rette tidspunkt at tage hjem. Han peger imidlertid på, at vi faktisk allerede er i besiddelse af nogle styringsinstrumenter, der gør det klarere for alle, hvorfor vi er i krig, og hvilke resultater der er opnået. Instrumentet hedder performance-målinger, og det kan, hvis brugt korrekt, sikre, at politikerne løbende kan føre en strategisk debat om krigens gang.

Uden for temaet præsenterer *Lars Bille* sin politiske kronik for 2. halvår 2012.

Martin Marcussen

Ansvarshavende redaktør